

મુસલમાન કા અકીદા

(કુરઆન ઔર હદીસ કી રોશની મેં)

તાલિફ

શૈખ મુહમ્મદ બિન જમીલ ઝૈનુ

ઉસ્તાદ દારૂલ હદીસ, મકકહ મુકર્રમહ

અલ્લાહ તઆલા કા બંદો પર હક

સવાલ ૧: હમે અલ્લાહ ને કિસ લિયે પેદા કિયા?

જવાબ : હમે અલ્લાહ ને ઇસ લિયે પેદા કિયા હૈ કિ હમ ઉસ કી બંદગી કરે ઉસ કે સાથ કિસી ચીઝ કો શરીક ન બનાએ. ઇસ કી દલીલ અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન: ‘ઓર મેને જિન્નો ઓર ઇન્સાનો કો નહી પેદા કિયા મગર ઇસી લિએ કિ વહ મેરી ઇબાદત કરે.’ (ઝારિયાત :૫૬)

ઓર રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા ઇર્શાદ હૈ: ‘અલ્લાહ કા હક બંદો પર યહ હૈ કિ વહ ઉસ કી ઇબાદત કરે ઓર ઉસ કી ઇબાદત મેં કિસી ચીઝ કો શરીક ન કરે.’ (બુખારી-મુસ્લિમ)

સવાલ ૨: ઇબાદત કયા હૈ?

જવાબ : ઇબાદત ઉન તમામ અકવાલ પ અફઆલ કા નામ હૈ જિન સે અલ્લાહ તઆલા મુહબ્બત કરતા હૈ જેસે દુઆ, નમાજ, કુર્બાની વગેરહ. અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘કહ દીજિએ યકીનન મેરી નમાજ, મેરી સારી ઇબાદત, મેરા જુના ઓર મેરા મરના યહ સબ ખાલીસ અલ્લાહ કે લિએ હૈ જો તમામ જહાંનો કા પાલને વાલા હૈ.’ (અનઆમ : ૧૬૨)

ઓર રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: કિ અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ: ‘મેરા બંદા કિસી ચીઝ કે સાથ મેરી નઝદીકી હાસિલ નહી કરતા જો મુજે ઉન ચીઝોં સે જયાદા મહબૂબ હોં જો મેંને ઉસ પર ફર્જ કી હૈ.’

સવાલ ૩: હમ અલ્લાહ કી ઇબાદત કૈસે કરે?

જવાબ : જિસ તરહ હમે અલ્લાહ ઓર ઉસકે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને હુકમ દિયા હૈ.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘અથ વહ લોગોં! જો ઇમાન લાએ હો અલ્લાહ કા હુકમ માનો ઓર રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા હુકમ માનો ઓર અપને આમાલ બરબાદ ન કરો.’ (મુહમ્મદ: ૩૩)

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જો શખ્સ એસા અમલ કરે જિસ પર હમાર હુકમ નહી તો વહ મર્દૂદ હૈ.’ (મુસ્લિમ)

સવાલ ૪: કયા હમ અલ્લાહ કી ઇબાદત ખોડ ઓર ઉમ્મીદ કે સાથ કરે?

જવાબ : જો હાં, હમ ઉસ કી ઇબાદત ઇસી તરહ કરતે હૈ અલ્લાહ તઆલા ને મોમિનોં કી હાલત બયાન કરતે હુએ ફરમાયા: ‘વહ અપને રબ કો (જહન્નમ કે) ખોડ ઓર (જન્નત કી) ઉમ્મીદ કે સાથ પુકારતે હૈ.’ (સજદા : ૧૬)

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘મેં અલ્લાહ સે

जन्नत का सवाल करता हूँ और आग से उस की पनाह चाहता हूँ.’
(अबू दाउद-सहीह)

सवाल पः इबादत में अहसान (बेहतरीन तरीके से करना) क्या है?

जवाब : इबादत में अल्लाह तआला की तरफ़ पूरा पूरा ध्यान रचना अहसान है.

अल्लाह तआला ने इरमाया: ‘वह आप को उस वक़्त देखता है जब आप क्या करते हैं और जो सज्दह करने वालों में आप के पलटने को देखता है.’

(शुआरः २१७-२१८)

और रसूलल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: ‘अहसान यह है कि तुम अल्लाह की इबादत इसी तरह करो कि तुम उसे देख रहे हो और अगर तुम उसे नहीं देखते तो वह तुम्हें देख रहा है.’

(मुस्लिम)

★★★★★★★★★★★★★★★★

तौहीद की क़िस्में और उसके इयादे

सवाल १ः अल्लाह तआला ने रसूलों को किस लिये भेजा?

जवाब : अल्लाह तआला ने उन्हें अपनी इबादत की तरफ़ दावत देने के लिये और उसके साथ शिर्क से रोकने के लिये भेजा.

अल्लाह तआला ने इरमाया: ‘और हम ने हर उम्मत में रसूल भेजा कि अल्लाह की इबादत करो और तागूत से बचो (तागूत से मुराद शैतान है जो ग़ैल्लाह की इबादत की तरफ़ दावत देता है).’

(नहल : ३५)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: ‘अभिभया आपस में लाई है.... और उन का दीन अक है.’

(बुखारी-मुस्लिम)

सवाल २ः तौहीदे रब्बूज़ियत (रब होने में अक मानना) क्या है?

जवाब : अल्लाह तआला को रब होने में अक मानने का मतलब यह है कि वह अपने अक़ाल में अकेला है कोई दूसरा उस के कामों में शरीक नहीं, जैसे पैदा करना, तदबीर करना वगैरह.

अल्लाह तआला ने इरमाया: ‘तमाम तारीफ़ अल्लाह के लिये है जो तमाम ज़हानों का रब है.’

(इतिहा : २)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: ‘तू ही आसमानों का और ज़मीन का रब है.’

(बुखारी-मुस्लिम)

સવાલ ૩: તોહીદે ઉલૂહિયત (ઇબાદત મેં અકેલા માનના) કયા હે?

જવાબ : વહ ઉસ અકેલે હી કી ઇબાદત કરના હે જેસે પુકારના, ઝબહ કરના ઓર નઝર માનના.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ઓર તુમ્હારા માબૂદ સચ્યા એક હી માબૂદ હે ઉસ કે સિવા કોઈ સચ્યા માબૂદ નહી વહી રહમાન રહીમ હે.’ (અલ-બકર : ૧૬૩)

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘પહલી ચીઝ જિસ કી તરફ આપ ઉન્હે દાવત દે, વહ ઇસ બાત કી શહાદત હોની ચાહિએ કિ અલ્લાહ કે અલાવા કોઈ સચ્યા માબૂદ નહી.’ (બુખારી-મુસ્લિમ)

‘સબ સે પહેલે ઇસ બાત કી દાવત દો કિ વહ અલ્લાહ કો એક માને.’ (બુખારી)

સવાલ ૪: અલ્લાહ કે અસ્મા વ સિફાત કી તોહીદ કયા હે?

જવાબ : અલ્લાહ તઆલા ને અપની કિતાબ મેં અપની જો સિફાત બયાન કી હે યા રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને સહીહ અહાદીસ મેં અલ્લાહ કી જો સિફાત બયાન કી હે ઉન્હે હકીકત જાન કર ઉસ કે લિએ સાબિત માનના જેસા કિ અલ્લાહ તઆલા કા અર્શ પર હોના, ઉસ કા ઉતરના, ઉસ કા હાથ વગેરહ, ઇન સિફાત કો ઉસ કે લિએ ઇસ તરહ માનના જિસ તરહ ઉસ કે કમાલ કે લાએક હે.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ઉસ કે મિસ્લ કોઈ ચીઝ નહી ઓર વહી (સબ કુછ) સુનને વાલા દેખને વાલા હે.’ (શુઅરા: ૧૧)

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘અલ્લાહ તઆલા હર રાત આસમાને દુનિયા કી તરફ ઉતરતા હે.’ (મુસ્લિમ)

(ઇસ તરહ ઉતરના જો ઉસ કે જલ્લાલ કે લાએક હે જો ઉસ કી મખલૂકાત મેં કિસી કે જેસા નહી)

સવાલ ૫: અલ્લાહ કહાં હે?

જવાબ : અલ્લાહ તઆલા આસમાનો સે ઉપર અર્શ પર હે ઓર અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘રહમાન અર્શ પર બુલન્દ હુઆ.’ (તાહા: ૫) સહીહ બુખારી મેં ઇસ્તિવા કા મતલબ બયાન કિયા હે: યાની ચઢા ઓર બુલન્દ હુઆ.

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘બેશક અલ્લાહ તઆલા ને એક કિતાબ લિખી..... તો વહ ઉસ કે પાસ અર્શ પર હે.’

(બુખારી-મુસ્લિમ)

સવાલ ૬: કયા અલ્લાહ હમારે સાથ હે?

જવાબ : અલ્લાહ તઆલા અપને સુનને, દેખને ઓર જાનને કે લેહાજ સે હમારે સાથ હે.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘તુમ દોનોં મત ડરો ચકીનન મેં તુમ્હારે સાથ હું સુનતા હું ઓર દેખતા હું.’ (તાહા: ૪૬)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘ચકીનન તુમ એક સુનને વાલે કરીબ કો પુકારતે હો ઔર વહ તુમ્હારે સાથ હૈ.’ (મુસ્લિમ)
(અલ્લાહ તઆલા અર્શ પર હોને કે બાવજૂદ હમારે સાથ હૈ ઇસ કી કેફિયત બસ વહી જાનતા હૈ) (મુતરજિમ)

સવાલ ૮: તોહીદ કા કયા ફાયદા હૈ?

જવાબ : તોહીદ કા ફાયદા યહ હૈ કિ બંદા આખિરત મેં અઝાબ સે મહફૂજ રહતા હૈ. દુનિયા મેં હિદાયત હાસિલ હોતી હૈ ઔર ગુનાહ દૂર હો જાતે હૈ.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘જો લોગ ઇમાન લાએ ઔર અપને ઇમાન કે સાથ જુલ્મ (શિક) કી મીલાવટ નહી કી ઉન્હી કે લિએ અમન હૈ ઔર વહી હિદાયત વાલે હૈ.’ (અનઆમ : ૮૨)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘બંદો કા હક અલ્લાહ તઆલા કે જિમ્મે યહ હૈ કિ વહ ઉસ શખ્સ કો અઝાબ ન દે જો ઉસ કે સાથ કિસી ચીઝ કો શરીક ન કરે.’ (બુખારી-મુસ્લિમ)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

અમલ કબૂલ હોને કી શર્તો

સવાલ ૧: અમલ કબૂલ હોને કી શર્તો કયા હૈ?

જવાબ : અલ્લાહ તઆલા કે નજદીક અમલ કબૂલ હોને કી ત્રીન શર્તો હૈ.

(૧) અલ્લાહ તઆલા ઔર ઉસ કી તોહીદ પર ઇમાન લાના.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ચકીનન જો લોગ ઇમાન લાએ ઔર ઉન્હોને અરહે અમલ કિએ ઉનકે લિએ ફિરદોસ કે બાગોં મેં મેહમાની હોગી.’ (કલ્ફ : ૧૦૭)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘તૂ કહ મેં અલ્લાહ પર ઇમાન લાયા ઔર ઉસ પર જમા રહા.’ (મુસ્લિમ)

(૨) **ઇખલાસ:** સિર્ફ અલ્લાહ કે લિએ અમલ કરના, ન કિસી કો દિખાને કે લિએ કરના ન સુનાને કે લિએ.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘પસ અલ્લાહ કી ઇબાદત કરો ઇસ હાલ મેં કિ તુમ ખાલિસ ઉસી કી ઇબાદત કરને વાલે હો.’ (જુમર : ૨)

(૩) રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જો કુછ લેકર આએ હૈં અમલ ઉસ કે મુતાબિક હોના.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘જો કુછ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દેં વહ લે લો ઔર જિસ ચીઝ સે તુમ્હેં મના કર દે ઉસ સે રૂક જાઓ.’ (હશર : ૭)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'जो शप्स ऐसा
अमल करे जिस पर हमारा हुकम न हो तो वह मरदूह है.' (मुस्लिम)

★★★★★★★★★★★★★★★★

शिके अकबर

सवाल १: अल्लाह के नज्दीक सज से बडा गुनाह क्या है?

जवाब : सज गुनाहों से बडा गुनाह अल्लाह के साथ शिके करना है.

अल्लाह तआला का इरमान है: '(लुक्मान ने कहा) ओ बेटे अल्लाह के साथ
शिके न करना यकीनन शिके बहुत बडा जुल्म है.' (लुक्मान : १३)

और जब रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम से पूछा गया कि कौन सा
गुनाह सज से बडा है तो

आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'कि तू अल्लाह का
कोई शरीक बनाओ जबकि उस ने तुझे पैदा किया है.' (बुजारी-मुस्लिम)

सवाल २: सज से बडा शिके क्या है?

जवाब : सज से बडा शिके अल्लाह तआला के बदले उस गैर कि ध्मादत
करना जैसे गैरल्लाह को पुकारना, मुर्दों से इर्याद करना, मदद मांगना या उन
जिन्दा लोगों से मदद मांगना जो गायब हैं पास मौजूद नहीं.

अल्लाह ने इरमाया: 'अल्लाह तआला की ध्मादत करो और उस के साथ
किसी चीज़ को शरीक न ठहराओ.' (निसा : ३५)

और रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'बडे गुनाहों
में सज से बडा गुनाह अल्लाह के साथ शरीक बनाना है.' (बुजारी)

सवाल ३: क्या इस उम्मत में शिके मौजूद है?

जवाब : हां मौजूद है. दलील

अल्लाह तआला का इरमान है: 'धन में से अकसर लोग अल्लाह पर ध्मान
नहीं लाते मगर इस हाल में कि वह मुश्किल है.' (युसूफ : १०५)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'क्यामत काश्म
नहीं होगी यहां तक कि मेरी उम्मत के कुछ कबीले मुश्किन के साथ मिल जायें
और यहां तक कि बुतों की पूजा होने लगे.' (तिर्मिज-सहीह)

सवाल ४: मुर्दा या गायब लोगों को पुकारने का क्या हुकम है?

जवाब : मुर्दा या गायब लोगों को पुकारना शिके अकबर में से है.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'अल्लाह के सिवा उन को न पुकारो जो तुम्हें
न इयादा पहुंचाते हैं न नुकसान और अगर तुम ने ऐसा किया तो उस पकत
यकीनन तुम जालिमों (मुश्किनों) से होगे.' (युनुस १०५)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'जो शप्स इस

હાલ મેં મરા કિ અલ્લાહ કે સિવા કિસી શરીક કો પુકારતા થા, આગ મેં દાખિલ
હોગા. (બુખારી)

સવાલ પ: કયા દુઆ (પુકારના) ઇબાદત હૈ?

જવાબ : જ હાં દુઆ (પુકારના) ઇબાદત હૈ,

અલ્લાહ ને ફરમાયા: ‘તુમ્હારે રબ ને ફરમાયા કિ મુજે પુકારો મેં તુમ્હારી પુકાર
કો સુનૂંગા જો લોગ મેરી ઇબાદત સે (યાની દુઆ માંગને સે) તકબ્બુર કરતે હૈં
વહ ઝલીલ હોકર જહન્નમ મેં દાખિલ હોંગે.’ (ગાફિર :૬૦)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘દુઆ (પુકારના)
હી ઇબાદત હૈ.’ (અહમદ, તિર્મિઝી-હસન, સહીહ)

સવાલ ઢ: કયા મુદ્દે પુકાર સુનતે હૈં?

જવાબ : નહી સુનતે.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ચકીનન આપ મુદ્દો કો નહી સુના સકતે.’

(અન્નમલ :૮૦)

‘ઔર આપ ઉન કો નહી સુના સકતે જો કબ્રો મેં હૈં.’

(ફાતિર :૨૨)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

શિર્કે અકબર કી કિરમે

સવાલ ૧: કયા હમ મુદ્દા ઔર ગાયબ લોગો સે ફરીયાદ કર
સકતે હૈં?

જવાબ : હમ ઉન સે ફરીયાદ નહી કર સકતે.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ઔર ચહ મુશ્રિક અલ્લાહ કે સિવા જિન લોગો
કો પુકારતે હૈં વહ કોઈ ચીઝ પૈદા નહી કર સકતે ઔર વહ ખૂદ પૈદા કિએ ગયે
હૈં. મુદ્દા હૈં જિન્દા નહી ઔર વહ નહી જાનતે કિ કબ ઉઠાએ જાએગે.’

‘જબ તુમ અપને રબ સે ફરીયાદ કર રહે થે તો ઉસ ને તુમ્હારી દુઆ કબૂલ
ફરમાઈ.’ (અનફાલ :૯)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘એ જિન્દા હસતી,
એ કાએમ રહને ઔર કાએમ રખને વાલે તેરી રહમત (કે જરીએ) સે હી ફરીયાદ
કરતા હું.’ (તિર્મિઝી-હસન)

સવાલ ૨: કયા ઐલ્લાહ સે મદદ માંગના જઈઝ હૈં?

જવાબ : જઈઝ નહી. દલીલ

અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન હૈ: ‘સિર્ફ તેરી હી ઇબાદત કરતે હૈં ઔર તુજ હી
સે મદદ માંગતે હૈં.’ (ફાતિહા :૫)

ઔર રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ કા ઇર્શાદ હૈ: ‘જબ તૂ

सवाल करे तो अल्लाह से सवाल कर और मदद मांगे तो अल्लाह से मदद मांग.' (तिर्मिज-हसन)

सवाल 3: क्या हम जिन्दा लोगों से मदद मांग सकते हैं?

जवाब : हां. उन चीजों में जिन की वह ताकत रखते हैं.

अल्लाह तआला ने इरमाया: और नेकी और परहेजगारी में एक दूसरे की मदद करो.' (माघटा :२)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'अल्लाह जन्टे की मदद में होता है जब तक जन्टा अपने भाई की मदद में रहे.' (मुस्लिम)

सवाल 4: क्या गैरअल्लाह के लिये नजर मानना ज़रूरी है?

जवाब : अल्लाह के सिवा किसी की नजर ज़रूरी नहीं. क्योंकि

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'अपने रब में ने तेरे लिये इस ज़रूरत की नजर मानी है जो तेरे पैरों में है (दुनिया के कामों से) आजाद होगा.' (आले इमरान ३५)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'जो शपथ नजर माने कि अल्लाह की ईताअत करेगा वह उस की ईताअत करे और जो नजर माने कि उस की नाइरमानी करेगा वह उस की नाइरमानी न करे.' (बुखारी)

सवाल 5: क्या गैरअल्लाह के लिये ज़ब्र करना ज़रूरी है?

जवाब : ज़रूरी नहीं. दलील

अल्लाह तआला का इरमान है: 'अपने रब ही के लिये नमाज पढ़ें और कुर्बानी करें.' (अलकोसर :२)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'अल्लाह तआला ने लानत की उस पर जो गैरअल्लाह के लिये ज़ब्र करे.' (मुस्लिम)

सवाल 6: क्या हम कब्र वालों की नज़दीकी हासिल करने के लिये कब्रों का तवाज़ू कर सकते हैं?

जवाब : ज़ब्र के अलावा हम किसी का तवाज़ू नहीं कर सकते.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'और याहिअे कि वह कदीम घर का तवाज़ू करे.' (अल हजज :६२)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'जिस ने सात चक्कर बैतुल्लाह का तवाज़ू किया और दौ रकअतें पढ़ी (यह अमल) एक गर्दन आजाद करने की तरह होगा.' (इब्ने माजह-सहीह)

સવાલ ૬: જાદૂ કા કયા હુકમ છે?

જવાબ : જાદૂ કુફ્ર છે.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘લેકિન શૈતાનોં ને કુફ્ર કિયા જો લોગોં કો જાદૂ સિખાતે થે.’ (અલ-બકર : ૧૦૨)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘સાત હલાક કરનેવાલી ચીઝોં સે બચો અલ્લાહ કે સાથ શિર્ક ઔર જાદૂ..... આખિર તક.’ (મુસ્લિમ)

સવાલ ૮: કયા હુમ અરફ (ચોરીયાં બતાને વાલે) ઔર કાહિન (આગે કી ખબરે બતાને વાલે) કો ઈલ્મે ગૈબ કે દાવે મેં સચ્ચા માન સકતે હૈ?

જવાબ : હમ ઉન્હે સચ્ચા નહી માન સકતે. ક્યોંકિ

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘કહ દીજિએ આસમાનોં મેં ઔર જમીન મેં જો ભી હૈ અલ્લાહ કે અલાવા કોઈ ગૈબ નહી જાનતા.’ (નમલ : ૬૫)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જો શખ્સ કિસી ચોરીયાં બતાને વાલે યા આગે કી ખબરે બતાને વાલે કે પાસ આયા ફિર ઉસ કી બાત મેં ઉસે સચ્ચા જાના તો ઉસ ને ઉસ ચીઝ કા ઈન્કાર કિયા જો મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પર નાઝિલ કી ગઈ હૈ.’ (અહમદ-સહીહ)

સવાલ ૯: કયા કોઈ શખ્સ ગૈબ જાનતા હૈ?

જવાબ : કોઈ શખ્સ ગૈબ નહી જાનતા. હાં કિસી રસુલ કો અલ્લાહ તઆલા ગૈબ કી કિસી બાત કી ખબર દે દે તો અલગ બાત હૈ.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘વહ ગૈબ કા ઈલ્મ રખને વાલા હૈ અપને ગૈબ પર કિસી કો ખબર નહી દેતા સિવાય કિસી રસુલ કે જિસે વહ પસંદ કરે.’ (ખિશ્ન : ૨૬-૨૭)

(ગૈબ કી જાનકારી દેને સે ગૈબ કી કોઈ બાત માલૂમ હો જાએ તો આદમી ગૈબ કા જાનને વાલા નહી હો જાતા. પરના તમામ મુસલમાન ભી ગૈબ જાનને વાલે હો જાએંગે ક્યોંકિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને વહ્ય સે માલૂમ હોને વાલી બહુત સી ગૈબ કી ખબરે ઉમ્મત કો બતાઈ હૈ. જેસે કયામત કે હાલાત, કયામત કે કરીબ કી પેશગોઈયાં વગેરે. માલૂમ હુઆ ગૈબ કી બાત કી ખબરે દેને સે ઉસે જાનના ઔર ચીઝ હૈ ઔર ગૈબ કા જાનને વાલા હોના ઔર ચીઝ હૈ. ગૈબ કો જાનને વાલી સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા કી ઝાત હૈ.)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘અલ્લાહ કે અલાવા કોઈ ગૈબ નહી જાનતા.’ (તબરાની-હસન)

સવાલ ૧૦: કયા શિફા હાસિલ કરને કે લિયે ધાગા યા કડા યા છલ્લા પહન સકતે હૈ?

જવાબ : હમ યહ ચીઝેં નહીં પહન સકતે. કયોંકિ

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘અગર અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં કોઈ તકલીફ પહુંચાએ તો ઉસ કે અલાવા કોઈ ઉસે દૂર કરને વાલા નહીં.’

(અલ-અનઆમ : ૧૭)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘ખબરદાર યહ તુમ્હારી કમઝોરી હી કો બઢાએગા ઇસે ઉતાર કર ફેંક દો કયોંકિ (ઇસી હાલત મેં) અગર તુમ મર ગએ તો કભી કામિયાબી નહીં પા સકોગે.’ (મુસ્તદરક હાકિમ)

સવાલ ૧૧: કયા હમ ખર મોહરે, ઘૂંઘે વઝૈરહ લટકા સકતે હૈ?

જવાબ : શિડા યા નઝર સે બચને કે લિએ નહીં લટકા સકતે કયોંકિ

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘અગર અલ્લાહ તઆલા તુમ્હેં કોઈ તકલીફ પહુંચાએ તો ઉસ કે અલાવા કોઈ ઉસે દૂર કરને વાલા નહીં.’ (અલ-અનઆમ : ૧૭)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જિસ ને કોઈ તમીમા લટકાયા ઉસ ને યકીનન શિર્ક કિયા.’

(અહમદ-સહીહ)

(તમીમા સે મુરાદ વહ મનકે યા ઘૂંઘે હૈ જો નઝરે બદ સે બચને કે લિએ લટકાએ જાતે હૈ)

સવાલ ૧૨: ઇસ્લામ કે મુખાલિફ કાનૂનો પર અમલ કરને કા કયા હુકમ હૈ.

જવાબ : અગર જાઈઝ સમજ કર ઇસ્લામ કે મુખાલિફ કવાનીન પર અમલ કરે યા ઉન કે સહીહ હોને કા અકીદા રખે તો યહ કુફ્ર હૈ.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ઔર જો શખ્સ ઉસ કે મુતાબિક ફૈસલા ન કરે જો અલ્લાહ ને નાજિલ ફરમાયા હૈ તો યહી લોગ કાફિર હૈ.’ (અલમાઈદા : ૪૪)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘ઔર જબ તક ઉન કે હાકિમ અલ્લાહ કી કિતાબ કે મુતાબિક ફૈસલા નહીં કરેંગે ઔર અલ્લાહ ને નાજિલ કિએ હુએ હુકમોં પર અમલ નહીં કરેંગે અલ્લાહ તઆલા આપસ મેં ઉન કે લડાઈ ડાલ દેગા.’

(ઇબ્ને માજા)

સવાલ ૧૩: હમ શૈતાન કે ઇસ સવાલ કો કેસે રદ કરેંગે કી અલ્લાહ તઆલા કો કિસ ને પૈદા કિયા?

જવાબ : જબ શૈતાન કિસી કે દિલ મેં યહ વસવસા ડાલે વહ અલ્લાહ સે પનાહ માંગે.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ઔર આપ કો શૈતાન કી તરફ સે કોઈ ચોકા લગે તો અલ્લાહ કી પનાહ માંગે. ઔર રસુલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને હમેં સિખાયા હૈ કિ હમ શૈતાન કી ચાલ કો રદ કરે ઔર યહ કહે: ‘મેં અલ્લાહ ઔર ઉસ કે રસુલોં પર ઇમાન લાયા. અલ્લાહ એક હૈ. અલ્લાહ

બેનિયાઝ છે. ન ઉસ ને કિસી કો જના ન કિસી ને ઉસ કો જના ઓર ન હી કોઈ ઉસ કા શરીક વ ઉસ કી બરાબરી કા છે.’ ફિર બાંધ તરફ ત્રીન બાર થૂક દે ઓર શૈતાન સે પનાહ માંગે ઓર જયાદા સોચને સે રૂક જાએ. ઇસ તરફ યહ વસવસા ખત્મ હો જાએગા.’

(યહ ઉન હદીસોં કા ખુલાસા છે જો અહમદ, બુખારી, મુસ્લિમ ઓર અબૂ દાઉદ મેં છે)

સવાલ ૧૪: શિર્કે અકબર કા કયા નુકસાન છે?

જવાબ : શિર્કે અકબર કી વજહ સે આદમી હમેશા કે લિયે જહન્નમી હો જાતા છે.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘જો કોઈ શખ્સ અલ્લાહ કે સાથ શિર્ક કરતા છે અલ્લાહ ને ઉસ પર જન્નત હરામ કર દી ઓર ઉસ કા ઠિકાના આગ છે ઓર ઝાલિમોં કા કોઈ મદદગાર નહી.’ (માઈદા :૭૨)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલા સે મિલા કિ ઉસ કે સાથ કિસી કો શરીક કરતા હો, આગ મેં દાખલ હોગા.’ (મુસ્લિમ)

સવાલ ૧૫: કયા શિર્ક કે સાથ અમલ કા કોઈ ફાયદા હોગા?

જવાબ : શિર્ક કે સાથ અમલ કા કોઈ ફાયદા નહી. કયોંકિ અલ્લાહ તઆલા ને અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામ કે બારે મેં ફરમાયા: ‘અગર વહ અલ્લાહ કે સાથ શરીક હરાતે તો ઉન કે તમામ અમલ બરબાદ હો જાતે.’ (અનઆમ :૮૮)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈં મેં તમામ શરીકોં સે જયાદા શિર્ક સે બે પરવાહ હૂં જિસ શખ્સ ને કોઈ એસા અમલ કિયા જિસ મેં મેરે સાથ મેરે ગૈર કો ભી શરીક કિયા મેં ઉસે ઓર ઉસ કે શિર્ક કો છોડ દેતા હૂં.’

★★★★★★★★★★★★★★★★

શિર્કે અસગર

સવાલ ૧: શિર્કે અસગર કયા છે?

જવાબ : શિર્કે અસગર રિયા (દિખાને કે લિયે અમલ કરના) છે.

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘જો શખ્સ અપને પરવરદીગાર કી મુલાકાત કી ઉમ્મીદ રખતા હો વહ નેક અમલ કરે ઓર અપને રબ કી ઇબાદત મેં કિસી કો શરીક ન કરે.’ (કલ્ફ :૧૧૦)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘મુજે તુમ્હારે બારે મેં જિસ ચીઝ કા સબસે જયાદા ખોફ છે વહ શિર્કે અસગર રિયા (લોગોં કો દિખાને કે લિયે અમલ કરના) છે.’ (અહમદ-સહીહ)

યહ કહના ભી શિક્કે અસગર મેં શામિલ હે: ‘અગર અલ્લાહ ઓર ફર્લા શખ્સ ન હોતા (તો યહ હો જાતા વહ હો જાતા). જો અલ્લાહ યાહે ઓર તૂ યાહે.’
 ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘યહ મત કહો, જો અલ્લાહ યાહે ઓર ફર્લા યાહે, બલ્કિ યૂં કહો, જો અલ્લાહ યાહે ફિર ફર્લા યાહે.’
 (અબૂ દાઉદ-સહીહ)

સવાલ ૨: કયા ગેરુલ્લાહ કી કસમ ઉઠાના જાઈઝ હૈ?

જવાબ : અલ્લાહ કે સિવા કિસી કિસ્મ કી કસમ ઉઠાના જાઈઝ નહીં હૈ.
 અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘કહ દીજિએ કયો નહીં, મુજે અપને રબ કી કસમ હૈ તુમ જરૂર ઉઠાએ જાઓગે.’ (તગાબુન :૭)
 ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જિસ ને ગેરુલ્લાહ કી કસમ ઉઠાઈ ઉસ ને યકીનન શિક્ક કિયા.’ (અહમદ-સહીહ)
 ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જિસે કસમ ઉઠાની હો વહ અલ્લાહ કી કસમ ઉઠાએ યા ખામોશ રહે.’ (બુખારી-મુસ્લિમ)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

વસીલા પકડના ઓર સિફારિશ તલબ કરના

સવાલ ૧: હમ અલ્લાહ કી તરફ કિસ ચીઝ કા વસીલા પકડે?

જવાબ : વસીલા પકડને કી કુછ સુરતે જાઈઝ હૈ કુછ નાજાઈઝ હૈ.

(૧) જાઈઝ સૂરતે યહ હૈ.

★ અલ્લાહ તઆલા કે અસ્મા (નામોં) ઓર ઉસ કી સિફાત કે વાસ્તે સે દુઆ કરના.

★ અપને નેક આમાલ કો વસીલા બના કર પેશ કરના.

★ કિસી જીન્દા ઈન્સાન સે દુઆ કરવાના.

દલીલે: અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ઓર સબ સે અચ્છે નામ અલ્લાહ હી કે હૈ તો ઉસે ઉન કે સાથ પુકારો.’ (આરાફ :૧૮૦)

ઓર અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘અચ વહ લોગો જો ઈમાન લાએ હો અલ્લાહ સે કરો ઓર ઉસ કી તરફ વસીલા તલાશ કરો.’ (માઈદા :૩૫)

ઈબ્ને કસીર (રહ.) ને કતાદા સે નકલ કરતે હુએ ઈસ કા મતલબ બયાન ફરમાયા: યાની ઉસ કી ઈતાઅત ઓર ઉસ કી રજા કે મુતાબિક અમલ કરને કે સાથ ઉસ કી નઝદીકી તલાશ કરો.

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘એ અલ્લાહ મેં તુજ સે હર ઉસ નામ કે સાથ સવાલ કરતા હૂં જો તેરા નામ હૈ.’ (અહમદ-સહીહ)
 ઓર આપ ને ઉસ સહાબી સે ફરમાયા જિસ ને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ

યહ કહના ભી શિક્કે અસગર મેં શામિલ હે: ‘અગર અલ્લાહ ઓર ફર્લા શખ્સ ન હોતા (તો યહ હો જાતા વહ હો જાતા). જો અલ્લાહ યાહે ઓર તૂ યાહે.’
 ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘યહ મત કહો, જો અલ્લાહ યાહે ઓર ફર્લા યાહે, બલ્કિ ચૂં કહો, જો અલ્લાહ યાહે ફિર ફર્લા યાહે.’
 (અબૂ દાઉદ-સહીહ)

સવાલ ૨: કયા ગેરુલ્લાહ કી કસમ ઉઠાના જાઈઝ હૈ?
જવાબ : અલ્લાહ કે સિવા કિસી કિસ્મ કી કસમ ઉઠાના જાઈઝ નહીં હૈ.
 અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘કહ દીજિએ કયો નહીં, મુજે અપને રબ કી કસમ હૈ તુમ જરૂર ઉઠાએ જાઓગે.’ (તગાબુન : ૭)
 ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જિસ ને ગેરુલ્લાહ કી કસમ ઉઠાઈ ઉસ ને ચકીનન શિક્ક કિયા.’ (અહમદ-સહીહ)
 ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જિસે કસમ ઉઠાની હો વહ અલ્લાહ કી કસમ ઉઠાએ યા ખામોશ રહે.’ (બુખારી-મુસ્લિમ)

★★★★★★★★★★★★★★★★

વસીલા પકડના ઓર સિફારિશ તલબ કરના

સવાલ ૧: હુમ અલ્લાહ કી તરફ કિસ ચીઝ કા વસીલા પકડે?

જવાબ : વસીલા પકડને કી કુછ સુરતે જાઈઝ હૈ કુછ નાજાઈઝ હૈ.

(૧) જાઈઝ સૂરતે યહ હૈ.

★ અલ્લાહ તઆલા કે અસ્મા (નામોં) ઓર ઉસ કી સિફાત કે વાસ્તે સે દુઆ કરના.

★ અપને નેક આમાલ કો વસીલા બના કર પેશ કરના.

★ કિસી જીન્દા ઈન્સાન સે દુઆ કરવાના.

દલીલે: અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ઓર સબ સે અચ્છે નામ અલ્લાહ હી કે હૈં તો ઉસે ઉન કે સાથ પુકારો.’ (આરાફ : ૧૮૦)

ઓર અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘અચ વહ લોગો જો ઈમાન લાએ હો અલ્લાહ સે કરો ઓર ઉસ કી તરફ વસીલા તલાશ કરો.’ (માઈદા : ૩૫)

ઈબ્ને કસીર (રહ.) ને કતાદા સે નકલ કરતે હુએ ઈસ કા મતલબ બયાન ફરમાયા: યાની ઉસ કી ઈતાઅત ઓર ઉસ કી રજા કે મુતાબિક અમલ કરને કે સાથ ઉસ કી નઝદીકી તલાશ કરો.

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘એ અલ્લાહ મેં તુજ સે હર ઉસ નામ કે સાથ સવાલ કરતા હૂં જો તેરા નામ હૈ.’ (અહમદ-સહીહ)
 ઓર આપ ને ઉસ સહાબી સે ફરમાયા જિસ ને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ

सवाल 3: क्या जुन्दा से दुआ करवाना जायज है?

जवाब : हां जुन्दा लोगों से दुआ की दरखास्त करना जायज है मुर्दों से नहीं। अल्लाह तआला ने रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम को जब आप जुन्दा थे मुजातिब करते हुअे इरमाया: 'और अपने गुनाहों के लिये और धर्मानदार मर्दों और धर्मानदार औरतों के लिये बर्षास तलब करें.'

(मुहम्मद: १८)

और सहीह हदीस में है जिसे तिर्मिज ने रिवायत किया है अेक भराब नजर वाला आदमी नबी सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम के पास आया और कहा, 'आप अल्लाह से दुआ कीजिये कि वह मुझे आइयत अता इरमाये.'

(आप की वफ़ात के बाद किसी सहाबी ने आप से दुआ की दरखास्त नहीं की। धंस लिये किसी झौत शुद्ध से दुआ की दरखास्त करना जायज नहीं)

सवाल 4: रसुल का वास्ता क्या है?

जवाब : रसुल का वास्ता यह है कि आप ने दीन पहुंचा दिया।

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'अे रसुल सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम जे कुछ आप के रब ने आप की तरफ नाज़िल किया है उसे पहुंचा दियेजिये.'

(मायदा: ५७)

और जब सहाबा (रजि.) ने कहा: 'हम शहादत देंगे कि आप ने यकीनन (दीन) पहुंचा दिया तो रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'अे अल्लाह गवाह हो जा.'

(मुस्लिम)

सवाल 5: हम रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम की सिफ़ारिश की दरखास्त किस से करें?

जवाब : हम रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम की सिफ़ारिश की दरखास्त अल्लाह तआला से ही करेंगे।

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'कह दीजिये सिफ़ारिश सब की सब अल्लाह ही के लिये है.'

(जुमर: ४४)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने सहाबी को यह कहने की तालीम दी: 'अे अल्लाह मेरे भारों में आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम की सिफ़ारिश कबूल इरमा.' (तिर्मिज-हसन सहीह)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'मैं ने अपनी दुआ कयामत के दिन सिफ़ारिश के लिये छुपा रपी है उस के लिये जे मेरी उम्मत में से धंस हाल में भरे कि अल्लाह के साथ किसी चीज़ को शरीक न ठहराता हो.'

(मुस्लिम)

सवाल 6: क्या हम जिन्दा से सिफ़ारिश तलब कर सकते हैं?

जवाब : जिन्दों से दुनिया के कामों में सिफ़ारिश तलब कर सकते हैं।

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'जो शप्स अच्छी सिझारिश करे उस के लिअे उस में से हिस्सा होगा और जो शप्स बुरी सिझारिश करे उस के लिअे में से जोज होगा.' (निशा : ८५)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'सिझारिश करो तुम्हें अज्र दीया जायेगा.' (अबू दाउद- सहीह)

सवाल ७: क्या रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम की तारीफ़ में मुजालगा (जठाना-चठाना) कर सकते हैं?

जवाब : हम आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम की तारीफ़ में मुजालगा नहीं करेंगे.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'कह दीजिये मैं तो तुम्हारी तरह का अेक बशर ही हूं मेरी तरह पहच की जाती है कि तुम्हारा सख्या माबूद अेक ही माबूद है.' (कहः ११०)

और रसुलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'मुझे उस तरह हद से न बढ़ाओ जिस तरह घसाघ्यों ने घसा बिन मरयम अलयहिस्सलाम को हद से बढ़ा दिया क्योंकि मैं तो सिई बनटा हूं तो तुम यह कहो कि वह अल्लाह का बनटा और उस का रसुल है.' (बुजारी)

★★★★★★★★★★★★★★★★

जिहाद, वला और हुकमा

सवाल १: जिहाद की सजीलिल्लाह (अल्लाह की राह में जिहाद) का क्या हुकम है?

जवाब : माल, जान और ज़बान के साथ जिहाद पाजिब है.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'निकलो हलके हो या जोजल और अपने मालों और जानों के साथ अल्लाह की राह में जिहाद करो.' (तोबा : ४१)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'मुश्रिकों से अपने मालों, अपनी जानों और अपनी ज़बानों के साथ जिहाद करो.' (अबू दाउद-सहीह)

सवाल २: वला क्या है?

जवाब : वला से मुराद मुहब्बत और मदद है.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'मोमिन मर्द और मोमिन औरतें अेक दूसरे के दोस्त और मददगार हैं.' (तोबा : ७१)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'अेक मोमिन दूसरे मोमिन के लिअे घमास्त की तरह है उस का अेक हिस्सा दूसरे को कुप्पत देता है.'

सवाल ३: क्या काफ़िरो से दोस्ती और उन की मदद जायज़ है?

जवाब : काफ़िरो से दोस्ती और उन की मदद जायज़ नहीं.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'और तुम में से जो कोई शप्स उन से दोस्ती करे वह उन ही में से है.' (अलमाघला : ५१)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'नेशक बनी कुला के घर वाले मेरे दोस्त नहीं हैं.' (अहमद-सहीह)

सवाल 8: वली कौन होता है?

जवाब : परहेजगार मोमिन ही वली होता है.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'जबर्दार अल्लाह के ओलिया (दोस्तों) पर कोई मौड़ नहीं, न वह गम भाओगे, वह लोग जो धिमान लाओ और डरते थे.'

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'मेरे दोस्त तो सिई अल्लाह और नेक मोमिन हैं.' (अहमद-सहीह)

सवाल 9: मुसलमान किस चीज के साथ डैसला करे?

जवाब : मुसलमान कुरआन और हदीस के साथ डैसला करे.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'उन के दर्मियान उस चीज के साथ डैसला करो जो अल्लाह तआला ने नाज़िल इरमाय.' (मायदा : 44)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'ओ गैब और हाज़िर को जानने वाले अपने बन्दों के दर्मियान तू ही डैसला करेगा.' (मुस्लिम)

★★★★★★★★★★★★★★★★

कुरआन और हदीस पर अमल

सवाल 1: अल्लाह तआला ने कुरआन क्यों नाज़िल इरमाया?

जवाब : अल्लाह तआला ने कुरआन अमल करने के लिये नाज़िल इरमाया.

अल्लाह तआला ने इरमाया: 'पैरपी करो उस की जो तुम्हारी तरफ़ तुम्हारे रब की तरफ़ से नाज़िल किया गया.' (अबराह : 3)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'कुरआन पढो, उस पर अमल करो और उसे जाने का ज़रीया मत बनाओ.' (मुत्नद अहमद)

सवाल 2: सहीह हदीस पर अमल का क्या हुकम है?

जवाब : सहीह हदीस पर अमल वाज़िब है क्योंकि

अल्लाह तआला ने इरमाया:

'जो कुछ रसूल सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम तुम्हें दे ले तो ओर जिस से मना कर दे उस से इक़ ज़ाओ.' (हशर : 10)

और आप सल्लल्लाहु अलयहि वसल्लम ने इरमाया: 'मेरे तरीके और हिदायत वाले, ललाय वाले भुल्का के तरीके को लाज़िम पकड़ो और धिसे मजबूती से धाम लो.' (अहमद-सहीह)

सवाल 3: क्या हदीस के बग़ैर कुरआन के साथ हुमास गुज़ारा हो सकता है?

જવાબ : હદીસ કે બગેરે સિર્ફ કુરઆન સે હમ કભી ગુઝારા નહી કર સકતે. અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘હમ ને આપ કી તરફ ઝિક્ર નાઝિલ કિયા તાકિ લોગોં કે લિએ વહ ચીઝ બયાન કરે જો ઉન કી તરફ નાઝિલ કી ગઈ.’ (નહલ :૪૪) ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘થાદ રખો! મુજે કુરઆન ઓર ઉસ કે સાથ ઉસ કી મિસ્લ દી ગઈ હૈ.’ (અબૂ દાઉદ)

સવાલ ૪: કયા હમ કિસી કી બાત કો અલ્લાહ તઆલા ઓર ઉસ કે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી બાત સે આગે રખ સકતે હૈ?

જવાબ : હમ કિસી કી બાત કો અલ્લાહ ઓર ઉસકે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી બાતસે આગે નહી રખ સકતે કયોંકિ અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘એ વહ લોગોં! જો ઈમાન લાએ હો અલ્લાહ ઓર ઉસ કે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે આગે મત બઢો.’ (અલ હુજુરાત :૧)

ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘ખાલિક કી નાફરમાની મેં કિસી મખલૂક કી ફરમાંબરદારી જાઈઝ નહી.’ (તબરાની-સહીહ) ઓર ઈબ્ને અબ્બાસ (રઝિ.) ને ફરમાયા: ‘મુજે ડર હૈ તુમ પર આસમાન સે પથર ન બરસે મેં તુમહે કેહતા હૂં રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા ઓર તુમ કેહતે હો અબૂ બક્ર ઓર ઉમર (રઝિ.) ને ફરમાયા.’

સવાલ ૫: જબ આપસ મેં હમારા ઈજ્તિલાફ હો જાએ તો કયા કરે?

જવાબ : હમ અલ્લાહ કી કિતાબ ઓર સહીહ હદીસોં કી તરફ પલટંગે. અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘ફિર અગર તુમ કિસી ચીઝ મેં ઝગડ પડો તો ઉસે અલ્લાહ તઆલા ઓર ઉસ કે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી તરફ લોટા દો અગર તુમ અલ્લાહ તઆલા ઓર આખિરત કે દિન પર ઈમાન રખતે હો વહ બેહતર હૈ ઓર અનજામ કે લેહાઝ સે સબ સે અચ્છા હૈ.’ (નિસા :૫૯) ઓર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘તુમ મેરી ઓર હિદાયત પાએ હુએ ખુલ્ફા કી સુન્નત કો લાઝિમ પકડો ઓર ઉસે મઝબૂતી સે થામ લો.’ (અહમદ-સહીહ)

સવાલ ૬: તુમ અલ્લાહ તઆલા ઓર ઉસકે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે કિસ તરફ મુહબ્બત કરતે હો?

જવાબ : મેં ઉન કી ફરમાબરદારી ઓર ઉન કે અહકામ કી પેરવી કે સાથ ઉન સે મુહબ્બત કરતા હૂં. અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘કહ દીજિએ અગર તુમ અલ્લાહ સે મુહબ્બત કરતે હો તો મેરી પેરવી કરો અલ્લાહ તઆલા તુમ સે મુહબ્બત કરેગા, તુમહે તુમહારે

ગુનાહ બખ્શ દેગા ઓર અલ્લાહ તઆલા બખ્શને વાલા રહમ કરને વાલા હૈ.’

(આલે ઈમરાન :૩૧)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘તુમ મેં સે કોઈ શખ્સ મોમિન નહી હોતા જબ તક મેં ઉસ કે નઝદીક ઉસ કે વાલિદ, ઉસ કી ઓલાદ ઓર તમામ લોગોં સે જ્યાદા મહબૂબ ન હો જાઉં.’

સવાલ ૮: કયા હમ અમલ છોડ કર તકદીર પર ભરોસા કર લે?

જવાબ : હમ અમલ નહી છોડેગેં કયોંકિ

અલ્લાહ તઆલા ને ફરમાયા: ‘તો જિસ ને દિયા ઓર તકવા ઇજ્તિયાર કિયા ઓર સબ સે અચ્છી બાત કો સચ્ચા માના હમ ઉસે આસાન રાસ્તે કી સહૂલત દેગે.’

(અલ્લેલ ૫-૭)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘અમલ કરોં કયોંકિ હર શખ્સ કે લિએ વહ ચીઝ આસાન કર દી ગઈ હૈ જિસ કે લિએ વહ પૈદા કિયા ગયા હૈ.’

(બુખારી - મુસ્લિમ)

★★★★★★★★★★★★★★★★

સુન્નત ઓર બિદઅત

સવાલ ૧: કયા દીન મેં કોઈ બિદઅત હસના હૈ?

જવાબ : દીન મેં કોઈ બિદઅત હસના નહી. ઇસ કી દલીલ

અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન હૈ: ‘આજ મેં ને તુમહારે લિએ તુમહારે દીન કો મુકમ્મલ કર દિયા ઓર તુમ પર અપની નેઅમત પૂરી કર દી ઓર તુમહારે લિએ ઇસ્લામ કો બતોરે દીન પસંદ કિયા.’

(અલ માઈદા :૩)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘ઔર હર બિદઅત ગુમરાહી હૈ ઓર હર ગુમરાહી આગ મેં હૈ.’

(અહમદ-સહીહ)

સવાલ ૨: દીન મેં બિદઅત કયા હૈ?

જવાબ : દીન મેં બિદઅત યહ હૈ કિ ઇસ મેં કોઈ જ્યાદતી યા કમી કર દી જાએ. અલ્લાહ તઆલા ને મુશ્વિરકીન કી બિદઅત પર રદ્દ કરતે હુએ ફરમાયા: ‘કયા ઉનકે લિએ એસે શરીક હૈ જિન્હોં ને ઉન કે લિએ દીન કી વહ રાહ નિકાલી જિસ કી અલ્લાહ ને ઇજાઝત નહી દી.’

(શૂરા :૨૧)

ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જિસ શખ્સ ને હમારે ઇસ કામ યાની દીન મેં વહ ચીઝ નિકાલી જો ઇસ મેં નહી હૈ તો વહ મર્દૂદ હૈ.’

(બુખારી-મુસ્લિમ)

સવાલ ૩: કયા ઇસ્લામ મેં કોઈ સુન્નતે હસના હૈ?

જવાબ : હાં ઇસ્લામ મેં સુન્નતે હસના હૈ.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા: ‘જિસ ને ઇસ્લામ મેં

કિતાબ વ સુન્નત, ઇતિહાસે ઉમ્મત કા વાહિદ મુસ્તહકમ બુનિયાદ હૈ
(કુર્આન ઓર હદીસ, ઉમ્મત કે એક હોને કા અકેલા મઝબૂત ઝરીયા હૈ)

ઉમ્મતે મુસ્લિમા મેં ઇતિહાદ (મિલાપ) કી ઝરૂરત ઓર એહમિયત મુહતજે-વઝાહત (બયાન કરને કી મુહતાજ) નહી. ફિરકા-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી (ગ્રુપ બનાને) ને દીનો દુનિયા દોનો એઅતિબાર સે હમેં નાકાબિલે-તલાફી નુકસાન (એસા નુકસાન જિસકી ભરપાઈ ન હો સકે) પહુંચાયા હૈ, જિસકા મુશાહદા (તજરુબા) હમ વતને-અઝીઝ મેં ગુઝિશ્તા તવીલ અરસે (પિછલી લંબી મુદત) સે કર રહે હૈ. ઓર ઇસ હકીકત સે અગાહ (બા-બબર) હૈ કે વતને-અઝીઝ મેં ઇસ્લામી નિઝામે- હયાત કે નિફાઝ (ઇસ્લામી કાનૂન લાગૂ જારી કરને) મેં બાઝ દૂસરી રૂકાવટોં કે અલાવા એક બળી રુકાવટ ફિરકા-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી ભી હૈ. અગર કભી ઇસ્લામી નિઝામ કે નિફાઝ કી મંઝિલ કરીબ આતી હૈ તો અચાનક એક તરફ સે કિતાબ વ સુન્નત કી બજાએ કિસી એક ફિકહ કે નિફાઝ કા મુતાલબા (મસ્લક લાગૂ કરને કી માંગ) શુરૂ હો જાતા હૈ. દૂસરી તરફ સે કિસી દૂસરી ફિકહ કે નિફાઝ કા મુતાલબા હોને લગતા હૈ. જિસકે નતીજે મેં પેશ-રફત (આગે બળ્હને) કે બજાએ મુસલસલ પરપાઈ (પીછે હટના) હોતી ચલી આ રહી હૈ. હકીકત ચે હૈ કિ દીને ઇસ્લામ કે નિફાઝ (લાગૂ કરને) કે લિયે કી જાને વાલી તમામ કોશિશોં ઉસ વકત તક બેકાર સાબિત હોંગી જબ તક દીન કી અલમ-બરદાર (ઝંડા ઉઠાને વાલી) જમાઅતોં કે દરમિયાન ખાલિસ (અસલી) કિતાબ વ સુન્નત કી બુનિયાદ પર એક હકીકી ઓર પાઈદાર ઇતિહાદ (મઝબૂત જોળ) કાઈમ-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી સે મના ફરમાયા હૈ વહાં દીને-ખાલિસ ચાની કિતાબ વ સુન્નત પર મુત્તાહિદ (ઇકઙ્કા) હોને કા હુકમ ભી દિયા હૈ. સૂરએ આલે ઇમરાન મેં અલ્લાહ તઆલા કા ઇર્શાદ ફરમાતા હૈફ

وَأَمَّا سِمْوَ نِهْطِلِلْعَلَاهِ جَمِيعًا وَبِالْوَحْدَةِ تَكْفِيرُ.

(સૂરએ આલે ઇમરાન: ૧૦૩)

તરજુમા: સબ મિલ કર અલ્લાહ તઆલા કી રસ્સી કો મઝબૂતી સે થામો ઓર તફરિકા (ફૂટ) મેં ન પળો.

ઇસ આયત મેં મુસલમાનોં કો ફિરકા-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી (અલગ અલગ ગ્રુપ બનાને) સે મના ફરમા કર હબ્લુલ્લાહ (ચાની કુર્આને મજીદ) પર મુત્તાહિદ (ઇકઙ્કા) રેહને કા હુકમ દિયા ગયા હૈ. કુર્આન મજીદ મેં અલ્લાહ તઆલા ને બાર બાર ઇતાઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

કિતાબ વ સુન્નત, ઇતિહાદે ઉમ્મત કા વાહિદ મુસ્તહકમ બુનિયાદ હૈ
(કુર્આન ઓર હદીસ, ઉમ્મત કે એક હોને કા અકેલા મઝબૂત ઝરીયા હૈ)

ઉમ્મતે મુસ્લિમા મેં ઇતિહાદ (મિલાપ) કી ઝરૂરત ઓર એહમિયત મુહતજે-વઝાહત (બયાન કરને કી મુહતાજ) નહી. ફિરકા-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી (ગ્રુપ બનાવે) ને દીનો દુનિયા દોનો એઅતિબાર સે હમેં નાકાબિલે-તલાફી નુકસાન (એસા નુકસાન જિસકી ભરપાઈ ન હો સકે) પહુંચાયા હૈ, જિસકા મુશાહદા (તજરુબા) હમ વતને-અઝીઝ મેં ગુઝિશ્તા તવીલ અરસે (પિછલી લંબી મુદત) સે કર રહે હૈ. ઓર ઇસ હકીકત સે અગાહ (બા-બખર) હૈ કે વતને-અઝીઝ મેં ઇસ્લામી નિઝામે- હયાત કે નિફાઝ (ઇસ્લામી કાનૂન લાગૂ જારી કરને) મેં બાઝ દૂસરી રૂકાવટોં કે અલાવા એક બળી રુકાવટ ફિરકા-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી ભી હૈ. અગર કભી ઇસ્લામી નિઝામ કે નિફાઝ કી મંઝિલ કરીબ આતી હૈ તો અચાનક એક તરફ સે કિતાબ વ સુન્નત કી બજાએ કિસી એક ફિકહ કે નિફાઝ કા મુતાલબા (મસ્લક લાગૂ કરને કી માંગ) શુરૂ હો જાતા હૈ. દૂસરી તરફ સે કિસી દૂસરી ફિકહ કે નિફાઝ કા મુતાલબા હોને લગતા હૈ. જિસકે નતીજે મેં પેશ-રફત (આગે બળ્હને) કે બજાએ મુસલસલ પરપાઈ (પીછે હટના) હોતી ચલી આ રહી હૈ. હકીકત ચે હૈ કિ દીને ઇસ્લામ કે નિફાઝ (લાગૂ કરને) કે લિયે કી જાને વાલી તમામ કોશિશોં ઉસ વકત તક બેકાર સાબિત હોંગી જબ તક દીન કી અલમ-બરદાર (ઝંડા ઉઠાને વાલી) જમાઅતોં કે દરમિયાન ખાલિસ (અસલી) કિતાબ વ સુન્નત કી બુનિયાદ પર એક હકીકી ઓર પાઈદાર ઇતિહાદ (મઝબૂત જોળ) કાઈમ-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી સે મના ફરમાયા હૈ વહાં દીને-ખાલિસ ચાની કિતાબ વ સુન્નત પર મુત્તહિદ (ઇકઙ્કા) હોને કા હુકમ ભી દિયા હૈ. સૂરએ આલે ઇમરાન મેં અલ્લાહ તઆલા કા ઇર્શાદ ફરમાતા હૈફ

وَأَمَّا سِمْوَ نِهْنِیْلَیْلَیْهِ جَمِیْأً وَ وَلَا تَفْهَرُ.

(સૂરએ આલે ઇમરાન: ૧૦૩)

તરજુમા: સબ મિલ કર અલ્લાહ તઆલા કી રસ્સી કો મઝબૂતી સે થામો ઓર તફરિકા (ફૂટ) મેં ન પળો.

ઇસ આયત મેં મુસલમાનોં કો ફિરકા-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી (અલગ અલગ ગ્રુપ બનાવે) સે મના ફરમા કર હબ્લુલ્લાહ (ચાની કુર્આને મજીદ) પર મુત્તહિદ (ઇકઙ્કા) રેહને કા હુકમ દિયા ગયા હૈ. કુર્આન મજીદ મેં અલ્લાહ તઆલા ને બાર બાર ઇતાઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

કો વાજબ કરાર દિયા છે. જિસકા સાફ મતલબ ચે હે કે અલ્લાહ તઆલા કી રસ્સી, જિસે મઝબૂતી સે થામને હુકમ દિયા ગયા છે ઇસમેં અઝખુદ (ખુદ હી) દોનોં ચીઝે... કિતાબ વ સુન્નત આ જાતી છે. લિહાઝા કુઆને મજ્દ કી રૌશની મેં જો ઇતિહાદ મતલૂબ (ચાહા ગયા) હે ઇસકી બુનિયાદ પર ઉમ્મત મેં ઇતિહાદ (જોળ) ન મતલૂબ હે ન મુમકિન.

શાએ નાઝુક પે જો આશિયાના બનેગા વો નાપાઈદાર હોગા

અગર હમને ફિરકા-વારિયત ઓર ગિરોહ-બંદી કો અપની ઝિંદગી કા મિશન (મકસદ) નહીં બના લિયા ઓર મુસલમાનોં મે ઇતિફાક ઓર ઇતિહાદ (જોળ) હમેં અઝીઝ (પ્યારા) હે તો હમે હર સૂરત કિતાબ વ સુન્નત કી તરફ રુજૂઅ કરના (મુતવજ્જેહોના) હી હોગા.

અકીદે કે બારે મેં ચહ ચંદ જરૂરી સવાલ ઓર ઉન કે જવાબ હે. હર જવાબ કે સાથ કુરઆન ઓર હદીસ મેં સે ઇસ કી દલીલ દી ગઈ હે તાકિ પઢને વાલેં કો જવાબ સહીહ હોને કા ઇન્મિનાન હાસિલ હો જાએ કયોંકિ દુનિયા ઓર આખિરત મેં અકીદ-એ-તૌહિદ હી ઇન્સાન કી ખુશ કિસ્મતી કી બુન્યાદ હે. અલ્લાહ તઆલા સે હી દરખાસ્ત હે કિ ઇસ કે સાથ મુસલમાનોં કો ફાયદા પહુંચાએ ઓર ઇસે ખાસ અપને લિએ બનાએ.

મુહમ્મદ બિન જમીલ જૈનુ

અપીલ

અલ્હમ્દુલીલ્લાહ, ઇસ્લામીક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર-ભુજની સ્થાપના ૨૦૧૨ ના વર્ષમાં થઈ હતી. તેનો હેતુ અલ્લાહના દીનથી અજાણ લોકો સુધી ઇસ્લામનો સંદેશ પહોંચાડવાનો છે. સંસ્થા દીનની દાયત માટે જે કંઈ કરી રહી છે તેની માહિતી આપ સૌ સુધી પુસ્તકોના માધ્યમથી પહોંચતી રહી છે. આપ જાણો છો કે દીની સાહિત્ય છપાવવા માટે વિશેષ આયોજન અને નાણાકીય ભંડોળની જરૂર રહે છે. આ સંદર્ભમાં આપને તન-મન અને ધનથી સંસ્થાને સહકાર આપવાની નમ્ર અપીલ કરીએ છીએ.

ઈસ્લામીક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર- કચ્છ દ્વારા પ્રકાશિત પુસ્તકો

ક્રમ	પુસ્તક નું નામ	લેખક
૦૧	સિરતુન્નબી (સ.અ.વ.) કિવજ	અબુ વસીમ અ.રહીમ મુહમ્મદી
૦૨	ગુનાહે કબીરા	ઇમામ શમ્સુદ્દીન ઝહબી (રહ.)
૦૩	દુઆએ	મો. શાહીદ જામઇ 'રાજકોટી'
૦૪	સ્ત્રીઓના વિશિષ્ટ મસાઇલ	શૈખ સાલેહ બિન ફઉઝાન
૦૫	મીલાદુન્નબી અને મોહબ્બતે રસુલ (સ.અ.વ.)	ડો. ફઝલૂર્રહમાન મદની
૦૬	સીરતે નબવી અને ગૈરઇસ્લામી પિયારો	મો. અબુલઆસ વહીદી
૦૭	નમાઝ ની સઝાવટ	મો. મુહમ્મદ ઇસ્માઇલ સામરોદી
૦૮	યા અલ્લાહ મદદ	હાફીઝ સલાહુદ્દીન યુસુફ
૦૯	અહમ દીની અસ્બાક	શૈખ અ.અઝીઝ બીન અબ્દુલ્લાહ બીન બાઝ(રહ.)
૧૦	રોઝાના મસાઇલ	મો. મુહમ્મદ ઇકબાલ કીલાની
૧૧	ઝકાત ના મસાઇલ	મો. મુહમ્મદ ઇકબાલ કીલાની
૧૨	હજજ અને ઉમરાહના મસાઇલ	મો. મુહમ્મદ ઇકબાલ કીલાની
૧૩	ફઝાઇલે કુર્આન મજીદ (સંક્ષિપ્ત)	મો. મુહમ્મદ ઇકબાલ કીલાની
૧૪	મુસલમાન કા અકીદા	શૈખ મુહમ્મદ બિન જમીલ ઝૈનુ
૧૫	શૈતાન કા ઇન્ટરવ્યુ	મુહસિન હિજાજી
૧૬	તફસીર સૂર: બકરહ	હાફીઝ સલાહુદ્દીન યુસુફ
૧૭	લા ઇલાહ ઇલ્લાલ્લાહ કા મઅના	મુહમ્મદ ઉમર ટૉકી
૧૮	તોહફા એ રમઝાન	અબ્દુર્રહમાન ખિલજી
૧૯	દીન કે ત્રીન અહમ ઉસુલ	શૈખુલ ઇસ્લામ મુહમ્મદ અત્તમીમી
૨૦	એહલે સુન્નત વલ જમાત કા અકીદા	શૈખ મુહમ્મદ બિન સાલેહ અલ ઉસૈમીન(રહ.)
૨૧	નેક ઔરત	આહ્યા દઅવત કમિટી, નડીયાદ
૨૨	નબી (સ.અ.વ.) કી નમાઝ	શૈખ અ.અઝીઝ બીન અબ્દુલ્લાહ બીન બાઝ(રહ.)
૨૩	સૂર: યાસીન	મતન ઔર તર્જુમા
૨૪	જિન, જાદુ ઔર ખિમારીઓકા ઇલાજ	સઇદ બિન અલી બિન વહફ અલ કહતાની
૨૫	ઇદ કુર્બા: અહકામ વ ફઝાઇલ	મો. રઝાઉલ્લાહ અ.કરીમ મદની
૨૬	મસાઇલે મૈયત	મો. અકબર અલી અધરી

પ્રકાશક

ઈસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર, હોટલ નુરાની પાસે, ડાંડા બગ્ગર,
 ભુજ-કચ્છ. મો. ૮૪૦૧૭ ૮૬૧૭૨,
www.iickutch.blogspot.in